

FUNDACJA
BATOREGO

IM. STEFANA

ul. Sapieżyńska 10a
00-215 Warszawa
tel. 22 536 02 00
fax 22 536 02 20
batory@batory.org.pl
www.batory.org.pl

Warszawa, 17 kwietnia 2021

Stanowisko Zespołu Ekspertów Prawnych Fundacji im. Stefana Batorego
w sprawie rozstrzygnięcia Trybunału Konstytucyjnego z 15 kwietnia 2021 r.,
podważającego gwarancje ciągłości funkcjonowania urzędu
Rzecznika Praw Obywatelskich

15 kwietnia 2021 r. Trybunał Konstytucyjny (TK) wydał rozstrzygnięcie w sprawie K 20/20, w którym uznał, że przepis art. 3 ust. 6 Ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich jest niezgodny z art. 209 ust 1 w zw. z art. 2 i 7 Konstytucji RP. Jednocześnie TK stwierdził, że wskazany przepis utraci moc obowiązującą po upływie trzech miesięcy od ogłoszenia tego rozstrzygnięcia w Dzienniku Ustaw.

Rozstrzygnięcie TK obarczone jest istotną wadą prawną, bowiem w jego wydaniu uczestniczyła osoba nieuprawniona do orzekania, a także dwie osoby, które podlegały wymogowi wyłączenia ze składu orzekającego z uwagi na poważne wątpliwości co do ich bezstronności. Ponadto, rozstrzygnięcie to wydane zostało na kanwie sztucznie wykreowanego problemu konstytucyjnego, w oparciu o błędnie zinterpretowany wzorzec kontroli. Mimo to rozstrzygnięcie TK w ciągu kilku godzin zostało opublikowane w Dzienniku Ustaw (poz. 696), co umożliwiło rozpoczęcie biegu wspomnianego wcześniej 3-miesięcznego terminu.

Nawiązując do [stanowiska Zespołu Ekspertów Prawnych Fundacji im. Stefana Batorego z 25 września 2020 r.](#), pragniemy jeszcze raz podkreślić, że wniosek grupy posłów nie znajdował uzasadnienia w świetle norm, zasad i wartości wynikających z Konstytucji RP. Rozstrzygnięcie TK, które zostało wydane po wielokrotnie odroczonej bez uzasadnionego powodu rozprawie, jest nierzetelne i nie znajduje oparcia w treści i aksjologii ustawy zasadniczej.

Trybunał Konstytucyjny – kierując się względami niemającymi swojego źródła w Konstytucji RP – wpisał się w konsekwentnie realizowany przez partię rządzącą scenariusz pozbawienia obywateli kolejnych konstytucyjnych środków ochrony ich praw i wolności. Rozstrzygnięcie to może bowiem doprowadzić do przerwania ciągłości funkcjonowania instytucji Rzecznika Praw Obywatelskich w Polsce, a także wygaśnięcia ochrony, którą instytucja ta roztaczała nad obywatelami nieprzerwanie od 1987 r.

Zespół pragnie podkreślić, że wszelkie działania podejmowane przez Rzecznika Praw Obywatelskich prof. Adama Bodnara, w ramach realizacji jego zadań – niezależnie od tego, czy zostały podjęte w okresie 5-letniej kadencji, czy po jej upływie w czasie dalszego pełnienia obowiązków Rzecznika na podstawie art. 3 ust. 6 ustawy o RPO – są prawnie wiążące i nie ma

podstaw do ich kwestionowania. Rzecznik ma także prawo pełnić swoje obowiązki na podstawie tego ostatniego przepisu w pełnym zakresie do momentu, gdy utraci on swą moc obowiązującą.

Zespół apeluje jednocześnie do Rzecznika Praw Obywatelskich o to, aby na mocy nadal obowiązującego art. 3 ust. 6 ustawy o RPO realizował on swoje zadania w pełnym zakresie wynikającym z Konstytucji RP oraz ustawy o RPO. Rzecznik Praw Obywatelskich jest bowiem w chwili obecnej jedynym w pełni niezależnym od rządu i większości parlamentarnej organem stojącym na straży konstytucyjnych praw i wolności wszystkich obywateli.

W ustnych motywach rozstrzygnięcia TK pojawiła się teza, jakoby dla przywrócenia konstytucyjności prawa konieczne było dodanie do ustawy o RPO regulacji określającej sposób realizacji funkcji Rzecznika po zakończeniu kadencji. Teza ta jest sprzeczna z sentencją rozstrzygnięcia, w którym TK zakwestionował konstytucyjność takiego właśnie rozwiązania. Pragniemy podkreślić, że obowiązki Rzecznika Praw Obywatelskich może pełnić jedynie osoba wyłoniona zgodnie z art. 209 ust. 1 Konstytucji RP i legitymująca się mandatem uzyskanym zarówno od Sejmu RP, jak i od Senatu RP. Regulacja ustawowa, która będzie zmierzała do powierzenia kompetencji Rzecznika osobie powołanej z pominięciem udziału którejkolwiek z izb parlamentarnych, będzie w sposób oczywisty sprzeczna z art. 209 ust. 1 Konstytucji RP, a osoba wyłoniona w tej procedurze nie będzie Rzecznikiem Praw Obywatelskich w rozumieniu tego przepisu.

Zespół zwraca się z apelem do wszystkich sił politycznych o podjęcie wysiłku zmierzającego do powołania Rzecznika Praw Obywatelskich, który odpowiadałby wymaganiom przewidzianym w art. 209 i art. 210 Konstytucji RP, w szczególności gwarantowałby niezależność i apolityczność tego urzędu. Pragniemy jednocześnie wyrazić nasz głęboki sprzeciw wobec drugiej już próby upartyjnienia tego organu przez większość sejmową. Wybór na Rzecznika Praw Obywatelskich czynnego polityka, jednoznacznie identyfikującego się z partią rządzącą, wybranego z list tej partii do Sejmu, otwarcie deklarującego od lat poparcie dla jej programu, oznacza nie tylko brak zrozumienia przez większość sejmową potrzeby funkcjonowania w państwie demokratycznym instytucji niezależnych od władzy, ale również pozbawienie obywateli konstytucyjnie im gwarantowanego prawa do niezależnego od władzy strażnika ich praw i wolności.

Zespół Ekspertów Prawnych Fundacji im. Stefana Batorego

dr hab. Piotr Bogdanowicz, Katedra Prawa Europejskiego, Wydział Prawa i Administracji
Uniwersytetu Warszawskiego

Łukasz Bojarski, prezes zarządu Instytutu Prawa i Społeczeństwa INPRiS, były członek
Krajowej Rady Sądownictwa

Jacek Czaja, prezes Towarzystwa Prawniczego w Lublinie, były wiceminister sprawiedliwości

dr hab. Monika Florczak-Wątor, profesor w Katedrze Prawa Konstytucyjnego Uniwersytetu
Jagiellońskiego

dr hab. Agnieszka Frąckowiak-Adamska – adiunkt w Katedrze Prawa Międzynarodowego i
Europejskiego Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego

Jarosław Gwizdak, prawnik, działacz społeczny, członek zarządu Instytutu Prawa i
Społeczeństwa INPRiS

dr hab. Wojciech Jasiński, adiunkt w Katedrze Postępowania Karnego Uniwersytetu
Wrocławskiego

dr Piotr Kładoczny, Katedra Prawa Karnego Uniwersytetu Warszawskiego, sekretarz zarządu Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka

mec. Magda Krzyżanowska-Mierzewska, radca prawny, pracowała jako prawnik w Kancelarii Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, a także w latach 1993 – 1998 jako prawnik w Sekretariacie Europejskiej Komisji Praw Człowieka

dr hab. Marcin Matczak, profesor w Katedrze Filozofii Prawa i Nauki o Państwie Uniwersytetu Warszawskiego, partner w Kancelarii Domański Zakrzewski Palinka sp. k.

prof. dr hab. Tomasz Pietrzykowski, profesor na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, dyrektor Centrum Badawczego Polityki Publicznej i Problemów Regulacyjnych

dr hab. Anna Rakowska-Trela, profesor w Katedrze Prawa Konstytucyjnego Uniwersytetu Łódzkiego, adwokatka

dr hab. Anna Śledzińska-Simon, adiunkt w Katedrze Prawa Konstytucyjnego Uniwersytetu Wrocławskiego

dr Tomasz Zalański, członek zarządu Stowarzyszenia im. prof. Zbigniewa Hołdy, Kancelaria Domański Zakrzewski Palinka sp.k., sędzia Trybunału Stanu

prof. dr hab. Fryderyk Zoll, Katedra Prawa Cywilnego Uniwersytetu Jagiellońskiego, profesor Uniwersytetu w Osnabrück